

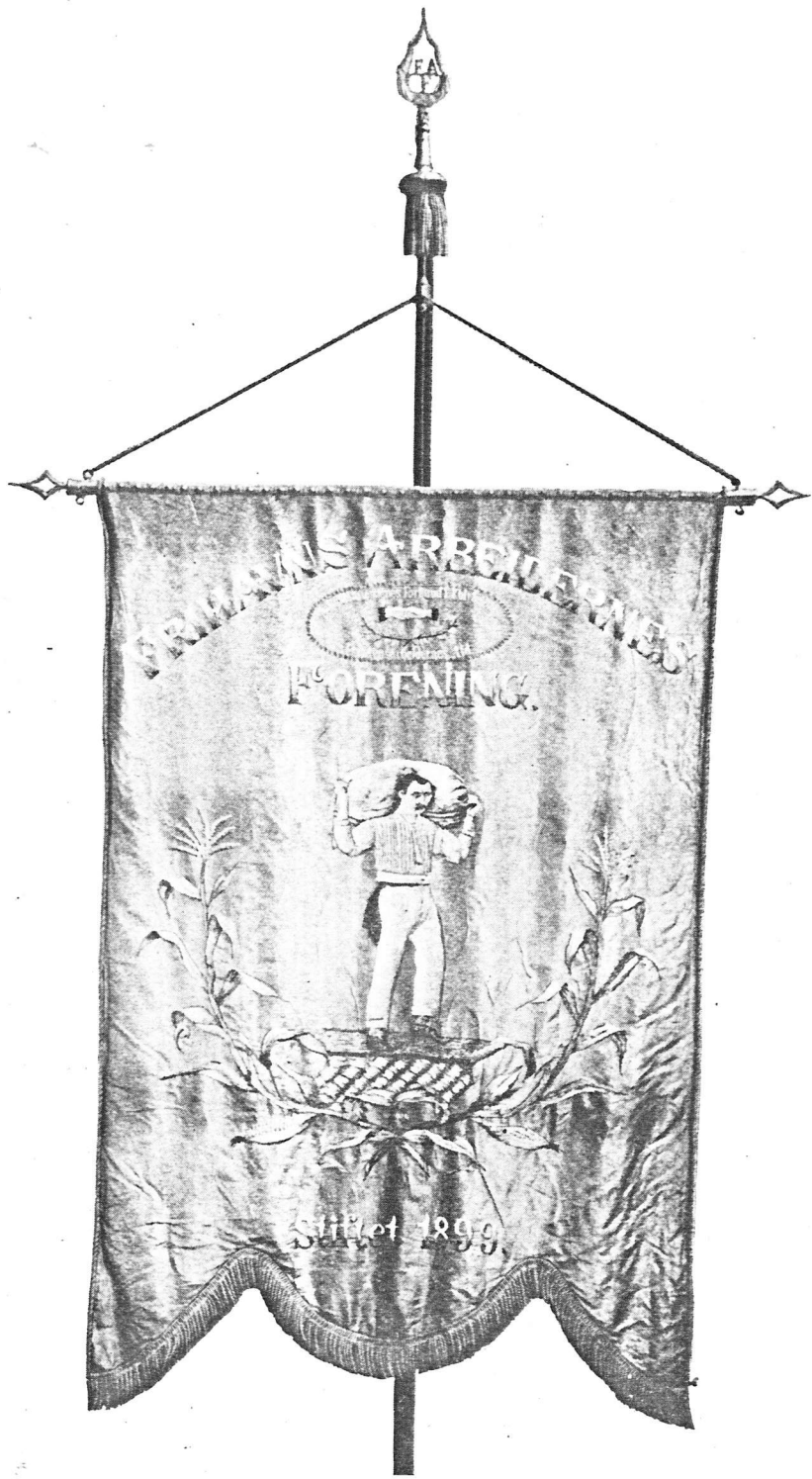
FRA SAMARBEJDE TIL SAMMENSLUTNING

*

De københavnske Havnearbejdere virkeliggjorde ikke den faglige Organisationstanke gennem Dannelse af en fælles Organisation for alle Arbejdere i Havnen, men foretog, som vi har set, en organisatorisk Opdeling efter Arbejdets Art. Dette skyldtes vel nærmest den Omstændighed, at der paa den Tid fandtes et forholdsvis stort Antal faste Arbejdere, der følte sig stærkt knyttet til deres specielle Arbejde og derfor først og fremmest tænkte paa en Forening til Varetagelse af deres Særinteresser.

Anderledes laa Forholdene for de Havnearbejdere, der var henvist til at søge alt forefaldende Arbejde og som Medlemmer af en Havnearbejderorganisation ofte havde Vanskelighed ved at faa Arbejde inden for en anden Organisations Arbejdsomraade. Heraf opstod Divergenser imellem Organisationerne og Arbejderne, og dette i Forbindelse med den højst varierende Betaling for Arbejdet og den ofte ret tilfældige Ordning af de øvrige Arbejdsforhold førte igen til, at Tanken om et fast Samarbejde og fælles Drøftelse af Spørgsmaal, der berørte alle Organisationer, opstod umiddelbart efter de første Havnearbejderorganisationers Dannelse. Det havde sikkert været baade mere praktisk og virkningsfuldt, dersom Havnearbejderne straks havde taget Skridtet fuldt ud og skabt sig en fælles Organisation.

Efter flere forgæves Forsøg paa at faa et Samarbejde i Stand afholdtes den 20. Maj 1885 et Fællesmøde af Bestyrelserne for Havnearbejdernes, Kulårbejdernes og Trælstarbejdernes Fagforeninger, men Stemningen paa Mødet var delt, og der opnaaedes intet Resultat. Solidariteten mellem Havnens Arbejdere synes paa det Tidspunkt ikke at have været særlig stærk, thi paa et Medlemsmøde i Havnearbejdernes Forbund i Foraaret 1885 meddeltes, at man indenfor Kularbejdernes Fagforening havde modsat sig, at

Sæd- og Stykgodsarbejdere og Trælstarbejdere deltog i Grundlovsfesten under Kularbejdernes Fane, saaledes at disse derfor maatte marchere i Demonstrationstoget som særlig Gruppe.

Samarbejds- og Samlingsspørgsmaalet hvilte derefter i mange Aar, og først i 1896 fremsatte Kularbejdernes Fagforening Forslag om et Samarbejde i den Form, at der dannedes et Fællesudvalg, hvori hver Forening skulde have 3 Repræsentanter, og som skulde fungere som Overledelse ved Afgørelse af Spørgsmaal af fælles Interesse. Dette Forslag drøftedes paa et den 8. September 1896 holdt fælles Bestyrelsesmøde, der nedsatte et Udvalg til Udarbejdelse af Love. De af Udvalget udarbejdede Love og Regler for Samarbejdet blev i Slutningen af Aaret tiltraadt af saavel Havnearbejdernes som Kularbejdernes og Trælstarbejdernes Organisationer. Paa et Medlemsmøde i Havnearbejdernes Forbund den 9. December 1896 blev der endog givet Meddelelse om Dannelse af et fælles Forbund for de nævnte 3 Grupper af Havnearbejdere, men hermed mentes sikkert kun Dannelsen af det allerede omtalte Fællesudvalg eller Fællesledelse. Fra Januar 1897 blev dog hvert Medlemskort paastempet Navnet »Kul- og Havnearbejdernes Fællesforbund«, men lød desuden paa den særskilte Forenings Navn, dog havde alle Foreningers Medlemskort samme røde Farve og gav Adgang til at udføre enhver Art Arbejde i Havnen.

I Februar 1897 rettede en Del Sømænd Henvendelse til Havnearbejdernes Forbund om dets Medvirken til Oprettelse af en Sømændsforening under Forbundet. Denne Henvendelse førte til Starten af Sømændenes Fagforening af 1897 og dermed senere til Oprettelse af Sømændenes Forbund.

Sømændenes Henvendelse var dog ogsaa Anledningen til Tanken om et fælles Forbund for alle Sø- og Havnearbejdere. Paa et Medlemsmøde i Havnearbejdernes Forbund den 22. Maj 1897 gav Formanden saaledes Meddelelse om, at der var foretaget Skridt til at faa dannet en Sømændsorganisation under Kul- og Havnearbejdernes Fællesforbund, ligesom man havde søgt Forbindelse med Havnearbejdernes Foreninger i Provinsen. Det meddeltes endvidere paa et senere Medlemsmøde, at Fællesledelsen nu bestod af Repræsentanter for Havne-, Kul- og Trælstarbejdere samt Sømænd.

DET FØRSTE TRANSPORTARBEJDERFORBUND

Sømænd og Søfyrbødere dannede senere deres egne Forbund, hvis Medlemmer dog hovedsageligt var hjemmehørende i København, og Samarbejdet mellem disse og de københavnske Havnearbejdere fortsattes og udvidedes. Paa et Fællesbestyrelsesmøde den 12. Februar 1899 blev der dannet et Slags Fællesforbund under Navn af *Dansk Transportarbejderforbund*. De tilsluttede Organisationers Bidrag fastsattes til 5 Øre pr. Medlem og pr. Kvartal.

Det hed i dette Forbunds Love, at Formaalet var at samle alle Havnearbejdere, Sømænd og Søfyrbødere i Danmark til Værn for fælles Interesser. Hovedledelsen bestod af 2 Mand fra hver af de tilsluttede Organisationers Bestyrelser.

Den 1. Juni 1901 afholdt Transportarbejderforbundet sin første Kongres i Rømersgade. Kongressen overværedes af 22 Delegerede, hvoraf de 20 var fra København og 2 fra Esbjerg. De repræsenterede et samlet Medlemstal paa 5800. Man vedtog her bl. a. at søge Optagelse i De samvirkende Fagforbund, og til Formand valgtes *Laur. Andersen*.

Forbundet blev iøvrigt aldrig optaget i De samvirkende Fagforbund, der afviste Anmodningen herom med en Henviisning til, at Optagelse kun kunde ske gennem Dansk Arbejdsmandsforbund.

I Henhold til det nye Transportarbejderforbunds Love søgte de københavnske Havnearbejdere, der paa den Tid var Medlemmer af Dansk Arbejdsmandsforbund, at udvide Organisationsrammerne til hele Landet. Som en Underorganisation under Transportarbejderforbundet dannede de *Dansk Havnearbejderforbund*, hvis Hovedledelse bestod af Bestyrelserne for de københavnske Havnearbejderes Fagforeninger samt Repræsentanter for Havnearbejdernes Fagforeninger i Aarhus og Helsingør. Forbundet, hvis Formand var Laur. Andersen, opnaede ikke Tilslutning fra flere Provinsafdelinger og faldt fra hinanden samtidig med Transportarbejderforbundets Opløsning.

Dansk Transportarbejderforbund saavel som Dansk Havnearbejderforbund spillede en stor Rolle under Sø- og Havnearbejderstrejken i 1902, men begge Organisationer kunde ikke bestaa denne Ildprøve. Der var kun beskaaret dem en kort Levetid, og efter Strejkens Afslutning faldt de fra hinanden, uden at der blev vedtaget nogen Beslutning om deres Opløsning.

SAMARBEJDET MED DE ØVRIGE ARBEJDSMÆND

Baade Havnearbejdernes Forbund og Kularbejdernes Fagforening stod tilsluttet den i 1888 oprettede Arbejdsmændenes Centralisation i København, og begge Organisationers Bestyrelser var da ogsaa Medunderskrivere af det Opraab, som Udvalget for De centraliserede Arbejdsmænd i December 1889 offentliggjorde angaaende Oprettelse af en fælles Arbejdsmandsorganisation for hele Danmark. Den 12. Oktober 1890 stiftedes saa Arbejdsmændenes Centralforbund i Danmark, der dog i alt væsentligt kun bestod af de organiserede Arbejdsmænd i København og paa Sjælland. Saavel Kularbejderne som Havnearbejderne i København tilhørte denne Organisation og var repræsenteret ved dens Kongresser. Formanden for Havnearbejdernes Forbund, H. Willumsen, var i nogle Aar tillige Forretningsfører for Centralforbundet.

I 1893 udtraadte »Arbejdsmændenes Forbund« af Centralforbundet paa Grund af en indre københavnsk Strid om et Arbejdsanvisningskontor. Da nævnte Forbund vilde indmelde sig igen, blev dette paa Forretningsfører Willumsens Initiativ forkastet paa en ekstra Kongres i 1894, hvad der bevirkede, at de københavnske Afdelinger, der ønskede »Arbejdsmændenes Forbund« genoptaget — dog med Undtagelse af Havnearbejdernes Forbund — udtraadte af Centralforbundet og under Lyngsies Ledelse dannede »Arbejdsmændenes Fællesorganisation for København og Omegn«.

Da H. Willumsen i 1895 fratraadte som Forretningsfører, førte dette med sig, at ogsaa Havnearbejdernes Forbund traadte ud af Centralforbundet.

Trods denne Splittelse fortsattes Bestræbelserne for en Samling af alle Landets Arbejdsmænd i en fælles Organisation, og de førte ogsaa til Maalet. I Januar 1897 dannedes Dansk Arbejdsmandsforbund gennem en Sammenslutning af Arbejdsmændenes Forbund for Jylland og Fyn, Arbejdsmændenes Forbund for Sjælland og Øerne samt Arbejdsmændenes Forbund for København og Omegn.

Ingen af de 3 københavnske Havnearbejderorganisationer var i 1897 tilsluttet det nydannede Arbejdsmandsforbund. Havnearbejdernes Forbund indmeldte sig først i Løbet af 1899, mens Kul-

arbejdernes Fagforening og Trælastarbejdernes Klub samme Aar forkastede et Forslag om Indmeldelse og samtidig udtalte deres Misbilligelse af Havnearbejdernes Indmeldelse. Man befrygtede, at der vilde blive for stor Tilgang af Arbejdskraft til Havnen, naar man var forpligtet til at optage andre Medlemmer af Arbejdsmandsforbundet, og man var af den Mening, at Medlemsskabet i dette Forbund vilde betyde en mærkbar Kontingentforhøjelse. Fra Kul- og Trælastarbejderne henvistes til, at Havnearbejdernes Forbund ved sin Indmeldelse maatte erlægge et Beløb af 12.000 Kr., og man misbilligede endvidere, at Havnearbejdernes Indmeldelse var besluttet af kun 150 Medlemmer, mens Forbundet paa den Tid talte 1500 Medlemmer.

Man befrygtede endvidere, at Indmeldelsen vilde paavirke Samarbejdet inden for det lige oprettede Transportarbejderforbund, men herom oplyste H. Willumsen paa et Møde den 9. Januar 1900, at Havnearbejdernes Forbunds Tilslutning til Dansk Arbejdsmandsforbund ikke ændrede noget vedrørende Forholdet til Transportarbejderforbundet.

I Mellemtiden havde Frihavnsarbejderne dannet deres Forening, som dog først senere kom i nærmere Samarbejde med de øvrige københavnske Havnearbejderorganisationer.

Paa Grund af Indmeldelsen i Dansk Arbejdsmandsforbund havde Havnearbejdernes Forbund forhøjet sit Kontingent til 1 Kr. om Ugen, og det krævede derefter, at ogsaa Kul- og Trælastarbejdernes Foreninger skulde forhøje Kontingentet til dette Beløb. I modsat Fald truede man med at udtræde af Fællesledelsen fra 1. April 1900.

I den Anledning holdt Kul- og Trælastarbejderne den 7. Marts 1900 et Fællesbestyrelsesmøde for at tage Stilling til den foreliggende Situation og drøfte Muligheden for Oprettelse af en fælles Organisation eller i hvert Fald et tættere Samarbejde. Man vedtog at indkalde til en fælles Generalforsamling til Behandling af Sagen.

Generalforsamlingen fandt Sted den 16. Marts. Der blev her ført bitre Klager over, at Havnearbejderne vilde tvinge de 2 andre Organisationer til stadige Kontingentforhøjelser. Man besluttede at forhøje Kontingentet til 60 Øre pr. Maaned, hvoraf de 30 Øre

skulde gaa til Strejkekassen. Hver Forening skulde selv administrere sine Penge. Det vedtoges skriftligt at meddele denne Beslutning til Havnearbejdernes Forbund, og hvis dette fastholdt Beslutningen om at udtræde af Fællesledelsen, maatte det selv tage Ansvar for Følgerne.

Paa Generalforsamlingen klagedes ogsaa over, at Optagelse i De samvirkende Fagforbund kun kunde ske gennem Dansk Arbejdsmandsforbund. Man vedtog til Slut, at Kularbejderne og Trælastarbejderne vilde staa Last og Brast sammen mod Havnearbejdernes Angreb.

Trods denne Protest gik Sagen dog i Orden, og i Midten af Aaret vedtog saavel Kularbejderne som Trælastarbejderne at forhøje Kontingentet til 1 Kr. I Efteraaret 1900 blev der udarbejdet et Reorganisationsforslag, der førte til Oprettelse af Dansk Havnearbejderforbund, der til at begynde med omfattede de københavnske Havne-, Kul- og Trælastarbejdere. Senere søgte Dansk Havnearbejderforbund som allerede omtalt at udvide Organisationsrammerne til Provinsen, hvorved det kom i Konflikt med Dansk Arbejdsmandsforbund. Under den store Konflikt i 1902 stod alle 3 Organisationer udenfor Arbejdsmandsforbundet.

Efter den tabte Strejke opstod der i Maj Maaned 1902 visse Uoverensstemmelser mellem de 3 Organisationer. Dansk Transportarbejderforbund var sprængt, men Dansk Havnearbejderforbund bestod fremdeles. Man drøftede Muligheden af en Kontingentnedsættelse, og i Betragtning af Havnearbejderforbundets katastrofale Medlemstab og daarlige finansielle Stilling nægtede Trælastarbejderne at indbetale deres Kontingent til Forbundet. Paa et Fællesmøde den 25. Juni 1902 vedtog Kularbejderne og Trælastarbejderne dog at fortsætte Medlemsskabet i og Kontingentbetalingen til Dansk Havnearbejderforbund, som dog opløstes kort Tid efter.

Dermed var Tanken om en organisatorisk Sammenslutning af samtlige københavnske Havnearbejdere dog ikke endelig begravet. Allerede i December Maaned blev der paa et Møde i Trælastarbejdernes Klub givet Meddelelse om, at der arbejdedes for en Sammenslutning af samtlige københavnske Havnearbejdere, deriblandt ogsaa Toldbod- og Frihavsarbejdere. Der forelaa paa en General-

forsamling den 21. December endog Love for en ny Sammenslutning, og dette Forslag drøftedes i de forskellige Organisationer, uden at der opnaedes noget Resultat.

Der skete nu det, at Kularbejdernes Fagforening i August 1903 indtraadte i Dansk Arbejdsmandsforbund, og i 1904 genindtraadte ogsaa Havnearbejdernes Forbund. Et Forslag i samme Retning drøftedes ogsaa paa en Generalforsamling i Trælstarbejdernes Klub den 7. Januar 1904, hvor det dog vedtoges ikke at indmelde sig foreløbigt.

I de følgende Aar søgte Kularbejderne og Havnearbejderne at lægge Tryk paa Trælstarbejderne for at faa dem indmeldt i Dansk Arbejdsmandsforbund, og der blev i Tidens Løb afholdt en Del fælles Bestyrelsesmøder med denne Sag paa Dagsordenen, hvori der ogsaa deltog Repræsentanter for Arbejdsmandsforbundet, men der naaedes ikke noget Resultat. Trælstarbejderne nægtede endda en Overgang at lade sig repræsentere ved flere Fællesmøder, men denne Beslutning blev senere annulleret.

Sidste Gang, Spørgsmaalet om Indmeldelse i Dansk Arbejdsmandsforbund blev behandlet paa en Generalforsamling i Trælstarbejdernes Klub, var den 12. Januar 1908, hvor Forslaget forkastedes med ringe Flertal, hvad der medførte Formandens Tilbagetræden. I 1910 blev Spørgsmaalet løst paa den Maade, at Trælstarbejderne indtraadte som en Klub under Havnearbejdernes Forbund.

Frihavnsarbejdernes Fagforening, der som anført straks havde indmeldt sig i Dansk Arbejdsmandsforbund, men efter Strejken i 1902 af Arbejdsgiverne blev tvungen til at udtræde, genindtraadte den 1. Juni 1907, og med Trælstarbejdernes Indmeldelse i Havnearbejdernes Forbund var saaledes samtlige københavnske Havnearbejderorganisationer samlet inden for Dansk Arbejdsmandsforbunds Ramme.

Dermed var Forudsætningen tilvejebragt for Virkeliggørelsen af den gamle Tanke om en fælles Organisation for samtlige københavnske Havnearbejdere, selv om der endnu hengik nogle Aar, forinden denne oprettedes. Det var Frihavnsstrejken i 1913/14, der gav Stødet til dette sidste Skridt paa Samlingstankens lange og tornefulde Vej, der til syvende og sidst dog førte til Maalet.